

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN GİRİŞİMCİ OLMA EĞİLİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Ahu COŞKUN ÖZER*

ÖZ

Ekonomik faaliyetlerin başlangıç noktası olan girişimcilik kapitalist sistemlerde ekonominin en önemli faktörlerinden biridir. Yeni iş kurma, üretim faktörlerini organizasyonunu yaparak üretim gerçekleştirme, yatırım yapma ve istihdam sağlama gibi konularda girişimciler ekonomide büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda girişimciliği geliştirmeye yönelik tüm dünyada girişimcilik eğitimlerine verilen önem artmış ve bu eğitimler yaygınlaştırılmıştır. Girişimcilik eğitimleri girişimciliğin gelişmesinde en önemli faktördür ancak bu eğitimlerin girişimciliğe etkisine yönelik literatürde bulunan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerine verilen girişimcilik eğitiminin bireylerin kendi işini kurmasına, girişimcilik eğilimlerine bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Girişimcilik eğitimlerinin girişimci olma eğilimlerine etkisini ölçmek amacıyla yapılan araştırmada üniversite öğrencilerine kendi işlerini kurma konusundaki düşüncelerini belirlemeye yönelik bir anket araştırması yapılmış ve girişimcilik eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin girişimci olma eğilimleri karşılaştırılmıştır. Bunun için girişimcilik dersi alan ve almayan toplam 217 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anketlerde yöneltilen sorularla öğrencilerin girişimcilik konusundaki bilgi düzeyleri, kendi işyerlerini kurma konusunda ilgileri, girişimci olmak istemelerinin altında yatan nedenler ve girişimi olmalarını engelleyen unsurlar belirlenmiştir. Bu unsurlar girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre girişimcilik eğitimi alanlar kendi işini kurmayı girişimcilik eğitimi almayanlara kıyasla daha çok düşünmektedir. Girişimcilik eğitimi alanlar kendi işini kurmakla daha fazla ilgilenmekte ve kendi işini kurmak için şartları daha çok zorlama niyetindedir. Ayrıca girişimcilik eğitimi alanlar daha kısa sürede kendi iş yerini kurabileceklerini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, girişimcilik eğitimleri, sermaye, girişimcilik teşvikleri, KOSGEB*

THE IMPACT OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATIONS ON ENTREPRENEURIAL ORIENTATION

ABSTRACT

Entrepreneurship, the starting point of economic activity, is one of the most important factors of the economy in capitalist systems. The entrepreneurs are very important in the economy in terms of establishing new business, organizing production factors, realizing production, making investments and providing employment. In recent years, the importance of the entrepreneurship educations has increased and courses on entrepreneurship have become widespread all over the world. Entrepreneurship educations are the most important factor in the development of entrepreneurship, but the studies in the literature, on the effect of these educations on entrepreneurship are limited.

* Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Programı,
ahu.coskun@marmara.edu.tr

In this study, it is examined that whether entrepreneurship education in universities has an influence on individuals to establish their own business. A survey conducted to measure the effect of entrepreneurship training on entrepreneurial tendencies, and survey results are compared to determine the differences about setting up their own business between the university students who did or did not have entrepreneurship training. For this purpose, a total of 217 students were interviewed. The students' knowledge about entrepreneurship, their interest in setting up their own workplaces, the reasons behind their desire to be an entrepreneur and the factors preventing them from being the initiative were determined by the survey questions. These elements are compared between the students who attended the entrepreneurship courses and did not attended entrepreneurship education. According to the results of the research, students who attended to entrepreneurship education much more think to establish their own business than those who do not attended entrepreneurship education. Students who attended to entrepreneurship education are more interested in setting up their own business, and more eager to push the conditions to establish their own business. In addition this, students who attended to entrepreneurship education believe that they will be able to establish their own business in a shorter period.

Keywords: *Entrepreneurship, entrepreneurship education, capital, entrepreneurship incentives, Small and Medium Business Development and Support Administration*

GİRİŞ

Girişimcilik ekonomik büyümenin en önemli motorudur. Girişimciler olmaksızın, ekonomide, inovasyon, üretimde verimlilik, yeni istihdam sağlama, verimlilik artışı düşük düzeylerde gerçekleşecektir. Girişimciliğin gelişimi ve girişimsel başarı tesadüfen gerçekleşmez. Girişimciler kendi yaşadıkları toplumların, hatta ulus üstü ekonomi ve toplumların özellikleri ile mevcuttur. Kaynaklar, altyapı ve tutumlardan oluşan bu ortam girişimciliğin ekosistemini oluşturmaktadır. Bu unsurlar dikkate alınarak dünya ülkelerinde girişimcilik ekosisteminin gelişimi ölçülmektedir.

Global Girişimcilik Endeksi, 137 ülkenin her birinde girişimcilik ekosistemlerinin gelişimini ölçen yıllık bir endeksidir. Bu endekse göre 2017 küresel girişimcilik sıralamasında ilk sırada en yüksek puanla ABD (83,4), İsviçre (78), Kanada (75,6), İsveç (75,5), Danimarka (74,1) gibi inovasyon odaklı ülkeler yer almaktadır. İlk sıralarda yer alanların yenilik yapan ülkeler olduğu görülmektedir. Türkiye ise global girişimcilik indeksinde 43,7 puanla 36. sıradadır.

Girişimci noktasında ise Türkiye, şirket kurma sayısı açısından dünya ortalamasının altındadır. Uluslararası girişimcilik indeksinde 100 yetişkin içinde şirket kuranların sayısı dikkate alınarak ülkelerin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu indekse göre ülkemiz ilk otuza giren ülkelerin gerisindedir. ABD'de her 100 yetişkinden 11,7'si Meksika'da her 100 yetişkinden 18,7'si, Güney Kore'de 15'i şirket kurmaktadır. Türkiye'de ise her yüz yetişkinden yalnızca 4,6'sı şirket kurmaktadır (Yalçıntaş,2010).

Ülkemizde girişimci sayısının artması ve girişimciliğin yaygınlaşması için devlet tarafından yapılan çalışmalar artmaktadır. Bu noktada kendi işyerini kurmak

isteyen girişimcilere devlet tarafından ve özel sektör tarafından finansal kaynaklar sağlandığı gibi gerekli girişimcilik eğitimleri de verilmektedir.

Ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada girişimciliğin gelişimi altyapı, tutumlar ve kaynaklara bağlı olmakla birlikte girişimciliği geliştirmeye yönelik doğru politikalar uygulanması da önem taşımaktadır. Bu noktada son yıllarda girişimcilere gerek finansman temini, gerekse girişimcilik eğitimlerinin verilmesi tüm dünyada yaygınlaşmıştır.

Ancak girişimciliğin geliştirilmesine yönelik verilen girişimcilik eğitimlerinin bireylerin girişimsel düşünce ve tutumlarına etkisine yönelik yapılan araştırmalar ve bu eğitimlerin bireylerin kendi işlerini kurmaları konusunda etkisini ölçen araştırmalar sınırlıdır. Mevcut araştırmalar değerlendirildiğinde verilen eğitimlerin bireyin kendi işlerini kurmaları konusunda bireyleri cesaretlendirdiğini, girişimcilik eğitimlerinin girişimci olma isteğini artırdığını gösterse de bu hipotezleri destekleyecek araştırma sayısı çok değildir.

Bu noktada girişimcilik eğitimi alan bireylerin girişimci olma isteklerinin ve kendi işini kurma isteklerinin olup olmadığını belirlemek amacıyla bir anket araştırması yapılmıştır. Daha önce Roxas (2013) tarafından yapılan Filipinlerde yapılan anket araştırmasında aynı öğrenci grubunda girişimcilik eğitimi öncesi ve girişimcilik eğitimi sonrası aynı anket formu uygulanarak girişimcilik eğitiminin aynı örnekleme etkisi ölçülmüştür. Ancak bu ölçüm eğitim alan ve almayan farklı gruplar üzerinde yapılmamıştır. Gerek bireysel farklılıkların gerekse ülke farklılıklarının araştırma sonuçlarında değişikliklere neden olabileceği göz önünde bulundurularak bu araştırma ülkemizde girişimcilik eğitimi alan ve almayan bir grup üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde girişimcilik eğitimlerine katılan bireylerin kendi işyerlerini kurma eğilimine katılmayanlara kıyasla daha yatkın oldukları belirlenmiştir. Ayrıca girişimcilik eğitimlerine katılanlar işletme kurma konusunda gerekli bilgiye sahip olmakla birlikte bu eğitimler katılımcılar üzerinde kendilerine güven düzeyini artırmaktadır. Yapılan araştırmalar girişimcilik eğitimlerine katılan bireylerin büyük çoğunluğunun kendi işyerlerini kurduklarını ortaya koymaktadır.

Fayolle (2005)'a göre girişimcilik kurslarından eğitim alanlar yalnızca gerekli kaynakları, zorlukları değil girişimcilikten gelecek içsel ve dışsal ödülleri bilirler. Basu ve Virick (2008), Chowdhury ve Enders (2005), Wilson, Kickul ve Marlino

(2007)'ya göre eğitim düzeyi ve eğitimsel programlar bireyin bir işletme kurması konusunda kendine güven, inanç ve yeterliliğini güçlendirmektedir. Ayrıca Roxas'a (2013) göre girişimcilik bilgi düzeyi ile girişimci olma isteğini artırmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar girişimcilik konusunda bilgi düzeyi arttıkça bireylerin kendi işyerlerini kurma konusunda daha cesaretli ve istekli olduklarını göstermektedir.

Clark vd (1984) yaptıkları çalışmada ABD'de girişimciliğe giriş kursuna katılan öğrenciler üzerinde yaptıkları anket araştırmasına göre kurs sonunda katılımcıların yüzde 80'inin kendi işini kurmaya niyetlendiğini, yüzde 76'sının ise bu kursun sonunda girişimsel kariyer sürecine giriş kararında bu kursun güçlü bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Brown (1990) tarafından İngiltere'de yapılan araştırma sonuçları ise girişimcilik kursu katılımcıların girişimsel niyetlerine eğitim öncesi planlarından daha erken başladıklarını göstermiştir. Girişimcilik eğitim programına katılanların yarısından fazlası beklentilerinden daha kısa süre içinde kendi iş yerlerini kurmuşlardır. Papagiannis (2018) tarafından Yunanistan'da yapılan çalışmada ise işletme kurma faaliyetleri ile ilgili yapılandırıcı unsurlar üzerine üniversitede verilen eğitimlerin pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Öte yandan Oosterbeek, Praag ve Ljsselstein (2010) ise girişimsel eğitim programlarının katılımcıların girişimcilik yeteneği ve motivasyonuna etkisinin çok az olduğunu girişimci olma niyetlerine etkisinin negatif olduğunu iddia etmektedir.

Adekiyaa ve Ibrahim (2016)'e göre ise eğer öğrenciler girişimciliğin kendilerini tatmin edeceğine inanırlarda eğitimi tamamlamaları sonrasında girişimci olma niyetleri olmaktadır. Sascha G.Waltera ile Jörn H.Block (2016) ise girişimcilik eğitimi ile eğitim sonrası girişimsel aktivite arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir.

METODOLOJİ

Bu çalışmada Roxas (2013) tarafından Filipinlerde 4 yıllık işletme bölümünde eğitim alan ve iki sömestr girişimcilik eğitimi alan 245 öğrenciye uygulanan anket soruları kullanılmıştır. Anket formunda demografik özelliklerin belirlenmesi için 4, girişimsel bilgiye erişim (EK) düzeyi belirlenmesi için 6, girişimci olma isteği (PDE) için 3, girişimcilik konusunda özyeterlilik ve ilgisinin ölçümü (PSE) için 4, kendi işini kurma isteğini ölçmek için (EL) için 5, girişimci olma isteğinin altındaki nedenleri belirlemek için (AL7+OL14) 21, girişimciliği engelleyen faktörleri (KTL) belirlemek için 10 soru yazılmıştır.

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda 2015-2016 eğitim öğretim yılında girişimcilik eğitimi verilen Dış Ticaret, Bankacılık, Büro Yönetimi ve Sekreterlik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yapılmamış, tam tarama yöntemi kullanılarak bütün öğrencilere form dağıtılmıştır. Girişimcilik eğitimi alan 120 öğrenci, almayan ise 240 öğrenci bulunmaktadır. Girişimcilik eğitimi alan 82 öğrenci, almayan 135 öğrenci anket formlarını doldurmuştur. Toplanan 217 anket formu değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Toplanan bilgilerle, gerekli istatistiksel analizleri yapmak ve araştırma hipotezleri olan, "H1: Girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarının girişimcilik konusunda öz yeterliliği ve ilgisi eğitim almayanlara kıyasla daha fazladır", "H2:Girişimcilik eğitimi alan girişimci adayları kendi işini kurmada ve girişimci olmada eğitim almayanlara kıyasla daha isteklidir." Hipotezlerini test etmek için bilgiler SPSS 18 programına girilmiştir.

Elde edilen verilerin analizinde; sıklık, yüzdeler ve ortalamalar tanımlayıcı istatistik olarak kullanılırken ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Araştırma ile analiz edilmek istenen hipotezlerin test edilmesi için bağımsız gruplar t-testlerinden yararlanılmıştır. İki grup ortalamalarını karşılaştırılmasında T-testi uygulanmıştır. Bu karşılaştırma ile aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına karar verilir. Örnek olarak girişimcilik eğitimi alma durumunu ele alırsak eğitim alanlar bir grup eğitim almayanlar ise farklı bir grubu oluşturur. Bağımsız gruplar arası t-testi ise bu iki grubun sorulara verdikleri cevapların ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmak için kullanılır. Bağımsız gruplar t-testi iki grulu bir nitel değişken ile bir diğer sürekli değişken arasında yapılır. Aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar vermek istendiğinde bağımsız gruplar t-testi kullanılır.

İstatistiksel olarak anlamlı bir farktan bahsedebilmek için öncelikle bir anlamlılık düzeyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu analizde anlamlılık(olasılık) düzeyi %95'tir. Dolayısıyla SPSS ile yapılan analizlerin değerlendirirken test sonuçlarında alfa(p=olasılık) değeri %5(0,05) den küçük olan analizlerde gruplar arası anlamlı bir fark vardır.

Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Test Edilmesi

Araştırma modelinde yer alan boyutları oluşturan ifadelerin uygunluğunu test etmek amacıyla güvenilirlik (Cronbach α) analizleri yapılmıştır.

Tablo 1- Boyutlara göre madde ortalamaları ve güvenilirlik değerleri

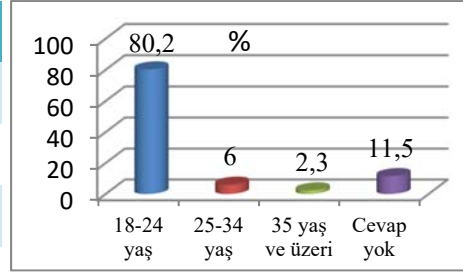
	Ortalama	Standart sapma	Cronbach α
Ek(girişimsel bilgiye erişim)ort	3,6	0,81	0,890
PDE(girişimci olma isteği)ort	4,5	0,80	0,649*
PSE(özyeterlilik ve ilgi düzeyi)ort	3,8	0,86	0,529**
EL(kendi işini kurma isteği)ort	3,3	1,00	0,857
AL(girişimci olmak isteğinin nedenleri)ort	3,2	0,74	0,737
OL(girişimci olmak isteğinin nedenleri)ort	3,7	0,75	0,900
KTL(girişimciliği engelleyen faktörler)ort	3,1	0,84	0,892

Sosyal araştırmalarda Cronbach Alpha değerinin 0,70 seviyelerinde olması güvenilirlik için yeterli görülmektedir (Nakip,2006:146). Cronbach Alpha değerlerinin kabul edilebilir düzeylerde olması ölçeklerdeki maddelerin bir biriyle toplanabilir olduğunu ifade etmektedir. Bu da bize her bir maddeyi ayrı ayrı analize sokmaktansa ortalamalarını alarak tek bir değişken ile analizlerin gerçekleştirilmesi imkânı sunmaktadır. Her bir boyut için hesaplanan ortalama değerler yukarıdaki tabloda verilmiştir.

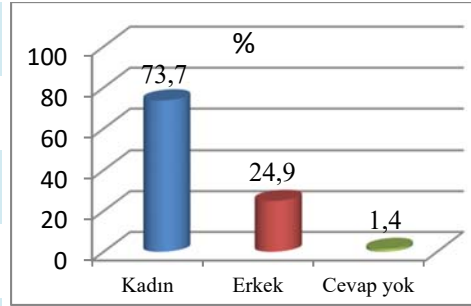
DEMOGRAFİK BİLGİLER

Tablo 2- Yaş, cinsiyet ve eğitim durumu dağılımları

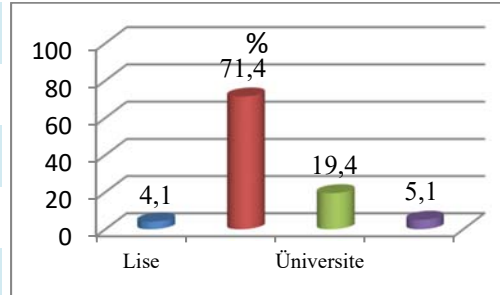
Yaş dağılımı	Sayı	%	Cevap veren içindeki %
18-24 yaş	174	80,2	90,6
25-34 yaş	13	6,0	6,8
35 yaş ve üzeri	5	2,3	2,6
Cevap yok	25	11,5	
Toplam	217	100,0	100,0

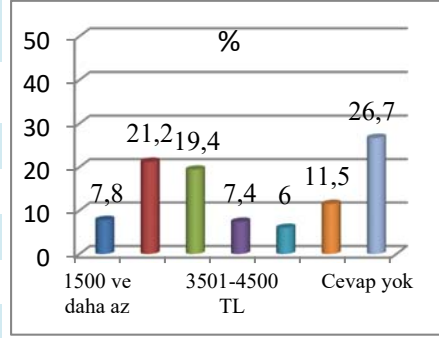
Cinsiyet	Sayı	%	Cevap veren içindeki %
Kadın	160	73,7	74,8
Erkek	54	24,9	25,2
Cevap yok	3	1,4	
Toplam	217	100,0	100,0

Eğitim durumu	Sayı	%	Cevap veren içindeki %
Lise	9	4,1	4,4
Yüksek okul (2 yıllık)	155	71,4	75,2
Üniversite	42	19,4	20,4
Cevap yok	11	5,1	
Toplam	217	100,0	100,0

Ailenin toplam geliri	Sayı	%	Cevap veren içindeki %
1500 ve daha az	17	7,8	10,7
1501-2500 TL	46	21,2	28,9
2501-3500 TL	42	19,4	26,4
3501-4500 TL	16	7,4	10,1
4501-5500 TL	13	6,0	8,2
5501 TL ve üzeri	25	11,5	15,7
Cevap yok	58	26,7	
Toplam	217	100,0	100,0

ÖLÇEK FREKANSLARI

Girişimsel bilgiye erişim düzeylerini belirlemek amacıyla, öğrencilere iş kurmak için gerekli kaynakları nasıl bulacağını, yeterli yasal bilgiye sahip olup olmadıkları, iş kurma konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları sorulmuştur.

Tablo 3- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –EK (Girişimsel Bilgiye Erişim Düzeyleri)

EK (GİRİŞİMSEL BİLGİYE ERİŞİM DÜZEYLERİ)		Sayı	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam	Ortalama (1-5)
			%	%	%	%	%		
EK (GİRİŞİMSEL BİLGİYE ERİŞİM DÜZEYLERİ)	Bir iş kurmak için yasal olarak neler gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahibim	9	25	70	77	36	217	3,5	
		4,1	11,5	32,3	35,5	16,6	100,0		
EK (GİRİŞİMSEL BİLGİYE ERİŞİM DÜZEYLERİ)	Bir iş kurmak için gerekli olan kaynakları (finansal kaynak vb.) nasıl bulacağımı biliyorum	12	22	60	85	38	217	3,5	

	%	5,5	10,1	27,6	39,2	17,5	100,0	
Bir işi organize etme konusunda yeterli bilgiye sahibim	Sayı	2	21	58	83	53	217	3,8
	%	,9	9,7	26,7	38,2	24,4	100,0	
Bir ürün veya hizmeti pazarlamada yeterli bilgiye sahibim	Sayı	5	18	77	70	47	217	3,6
	%	2,3	8,3	35,5	32,3	21,7	100,0	
Bir iş fikrini ticarileştirme konusunda yeterli bilgiye sahibim	Sayı	4	31	79	57	46	217	3,5
	%	1,8	14,3	36,4	26,3	21,2	100,0	
Bir işletmeyi yönetmek konusunda yeterli bilgiye sahibim	Sayı	4	19	79	64	51	217	3,6
	%	1,8	8,8	36,4	29,5	23,5	100,0	

Katılımcıların yüzde 62'si bir işi organize etme konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını, yüzde 47'si bir iş fikrini ticarileştirme konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunu, yüzde 56'sı bir iş kurmak için gerekli finansal kaynakları nereden bulacağını bildiğini, yüzde 53'ü bir işletmeyi yönetmek için yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin girişimci olma isteklerinin belirlenmesi amacıyla da aşağıda yer alan sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin yüzde 65'i kendi işini kurmanın ilgilerini çok çektiğini belirtmiş, yüzde 76'sı kendi işini kurma konusunda çok hevesli olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin kendi işyerini kurmalarının kendilerini çok strese sokacağını düşünenlerin oranı yalnızca yüzde 18'dir.

Tablo 4- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –PDE (Girişimci olma isteği)

		Hiç				Çok	Toplam	Ortalama (1-5)	
PDE GİRİŞİMCİ OLMA İSTEĞİ	Kendi işinizi kurmak sizin ne kadar ilginizi çeker? (1 Hiç çekmez - 5 Çok çeker)	Sayı	5	5	38	27	142	217	4,4
		%	2,3	2,3	17,5	12,4	65,4	100,0	
	Kendi işinizi kurarsanız, ne derece gergin olursunuz? (1 Hiç gergin olmam – 5 Çok gergin olurum)	Sayı	23	10	108	37	39	217	3,3
		%	10,6	4,6	49,8	17,1	18,0	100,0	
	Kendi işinizi kurarsanız, ne derece hevesli olursunuz? (1 Hiç hevesli olmam-5 çok hevesli olurum)	Sayı	5	2	18	27	165	217	4,6
		%	2,3	,9	8,3	12,4	76,0	100,0	

Öğrencilerin girişimcilik konusunda öz yeterliliklerinin ve ilgisinin ölçülmesi amacıyla da öğrencilere iş kurmanın kendileri için ne derece zorlukta olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin yüzde 18'i kendi işini kurmanın çok zor olduğunu, yüzde 6'sı ise kendi işini kurmanın hiç zor olmadığını düşünmektedir.

Tablo 5- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –PSE (Girişimcilik konusunda özyeterlilikleri ve ilgisi)

		Hiç					Çok	Toplam	Ortalama (1-5)
PSE ÖZYETERLİLİK VE İLĞİ	Kendi işinizi kurmak sizin için ne derece uygulanabilir? (1 Hiç uygulanamaz-5 Çok uygulanabilir)	Sayı	9	17	85	42	64	217	
		%	4,1	7,8	39,2	19,4	29,5	100,0	
	Kendi işinizi kurmak sizin için ne derece zorlukta? (1 Hiç zor değil-5 Çok zor)	Sayı	13	19	97	48	40	217	3,4
		%	6,0	8,8	44,7	22,1	18,4	100,0	
	Kendi işinizi kurarsanız, iş yükünüzün ne yoğunlukta olacağını düşünüyorsunuz? (1 Hiç iş yüküm olmayacak – 5 Çok iş yüküm olacak)	Sayı	3	11	64	45	94	217	4,0
		%	1,4	5,1	29,5	20,7	43,3	100,0	
	Kendi işinizi kurarsanız ne derece başarılı	Sayı	5	3	69	62	78	217	3,9

olacaksınız? (1 Hiç başarılı olmayacağım – 5 Çok başarılı olacağım)	%	2,3	1,4	31,8	28,6	35,9	100,0
--	---	-----	-----	------	------	------	-------

Kendi işini kurma isteğini ölçmek içinse öğrencilere kendi işini kurmakla ilgilenip ilgilenmediği, kendi işini kurma konusunda hazır olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların yüzde 52'si kendi işini kurmakla ilgilendiğini belirtirken yaklaşık yüzde 29,5'i kendi işini kurma konusunda hazır olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların yüzde 61,3'ü kendi işini kurmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Tablo 6- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –EL Kendi işini kurma isteği

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam	Ortalama (1-5)
EL KENDİ İŞİNİ KURMA İSTEĞİ	Kendi işimi kurmakla ilgileniyorum	20	23	61	53	60	217	3,5
		9,2	10,6	28,1	24,4	27,6	100	
	Kendi işimi kurmayı düşündüm	16	15	53	63	70	217	3,7
		7,4	6,9	24,4	29	32,3	100	
	Kendi işimi kurmak konusunda hazırım	41	38	74	33	31	217	2,9
		18,9	17,5	34,1	15,2	14,3	100	
	Kendi işimi kurmak için zorlukları deneyeceğim	21	28	73	48	47	217	3,3
		9,7	12,9	33,6	22,1	21,7	100	
	10 yıl üzeri	8-10 yıl	5-7 yıl	3-5 yıl	1-2 yıl	Cevap Yok	Toplam	

Ne kadar kısa süre içinde kendi işinizi kurabilirsiniz?	Sayı	41	42	57	46	20	11	217
	%	18,9	19,4	26,3	21,2	9,2	5,1	100

Katılımcıların girişimci olma isteğinin altındaki nedenleri belirlemek için de 'neden kendi işyerini kurmak istedikleri' sorulmuştur. Bunun için Tablo 7 ve Tablo 8'de yer alan sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların yüzde 77,8'i statü ve para kazanmak için girişimci olmak istediğini, yüzde 74,1'i özgürlük bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme isteğinden, yüzde 72,3'ü ise kendi işyerinin olması için girişimci olmak istediğini belirtmiştir.

Tablo 7- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –AL (Girişimci olma isteğinin altındaki nedenler)

			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam	Ortalama (1-5)
AL GİRİŞİMCİ OLMA İSTEĞİNİN ALTINDAKİ NEDENLER	KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için	Sayı	27	24	74	58	34	217	3,2
		%	12,4	11,1	34,1	26,7	15,7	100,0	
	Vakti gelince bir işime yarar diye	Sayı	17	10	70	77	43	217	3,5
		%	7,8	4,6	32,3	35,5	19,8	100,0	
	Gerçekten bir girişimci olmak istediğim için	Sayı	14	16	65	67	55	217	3,6
		%	6,5	7,4	30,0	30,9	25,3	100,0	
	Birilerinden bir şey beklemekten vazgeçtiğim ve	Sayı	12	15	60	60	70	217	3,7

kendim için bir şey yapmam gerektiğine inandığım için									
	%	5,5	6,9	27,6	27,6	32,3	100,0		
Özgeçmişimde yer alması için	Sayı	24	21	59	74	39	217	3,4	
	%	11,1	9,7	27,2	34,1	18,0	100,0		
Çevremin baskısı yüzünden	Sayı	93	40	43	33	8	217	2,2	
	%	42,9	18,4	19,8	15,2	3,7	100,0		
Sosyal ortamlara girmek için	Sayı	53	34	56	55	19	217	2,8	
	%	24,4	15,7	25,8	25,3	8,8	100,0		

Katılımcıların yüzde 34,1'i sosyal ortamlara girmek için, yüzde 18,9'u çevre baskısı yüzünden, yüzde 52'si özgeçmişinde yer alması için yüzde 59,9'u kendileri için bir şeyler yapması gerektiğine inandığından girişimci olmak istediklerini belirtmiştir.

Tablo 8- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –OL (Girişimci olma isteğinin altındaki nedenler)

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam	Ortalama (1-5)	
OL GİRİŞİMCİ OLMA İSTEĞİNİN ALTINDAKİ NEDENLER	Özgürlük, bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme isteği	Sayı	9	8	38	75	87	217	4,0
		%	4,1	3,7	17,5	34,6	40,1	100,0	
	Statü ve para kazanma	Sayı	6	7	35	86	83	217	4,1
		%	2,8	3,2	16,1	39,6	38,2	100,0	
	Kendi işyerimin olması için	Sayı	7	5	48	74	83	217	4,0
		%	3,2	2,3	22,1	34,1	38,2	100,0	
	Kendi kendinin patronu olma isteği	Sayı	12	6	52	63	84	217	3,9
		%	5,5	2,8	24,0	29,0	38,7	100,0	
	Yeni pazar imkânları olduğu için	Sayı	10	12	59	80	56	217	3,7
		%	4,6	5,5	27,2	36,9	25,8	100,0	
	Çocuklarımla geleceği için	Sayı	16	17	52	59	73	217	3,7
		%	7,4	7,8	24,0	27,2	33,6	100,0	
	Sosyal ilişkiler kurmak için	Sayı	14	11	60	77	55	217	3,7
		%	6,5	5,1	27,6	35,5	25,3	100,0	
	Mesleğimi yapmak için	Sayı	15	14	51	71	66	217	3,7
		%	6,9	6,5	23,5	32,7	30,4	100,0	

İdeallerimi gerçekleştirmek için	Sayı	7	6	52	63	89	217	4,0
	%	3,2	2,8	24,0	29,0	41,0	100,0	
Aile ekonomisine katkıda bulunmak için	Sayı	13	11	46	71	76	217	3,9
	%	6,0	5,1	21,2	32,7	35,0	100,0	
Birilerine kendimi ispatlamak için	Sayı	39	25	52	63	38	217	3,2
	%	18,0	11,5	24,0	29,0	17,5	100,0	
Çok para kazanmak için	Sayı	13	15	60	69	60	217	3,7
	%	6,0	6,9	27,6	31,8	27,6	100,0	
Bir işle meşgul olmak için	Sayı	26	24	68	64	35	217	3,3
	%	12,0	11,1	31,3	29,5	16,1	100,0	
Zaman esnekliği olduğu için	Sayı	31	25	61	62	38	217	3,2
	%	14,3	11,5	28,1	28,6	17,5	100,0	

Girişimciliği engelleyen faktörleri belirlemek amacıyla katılımcılara belirli maddeler üzerinde değerlendirmeler yaptırılmıştır. Buna göre katılımcıların yüzde 44,2'si sermaye teminini girişimci olmasının önünde engel olarak görmektedir. Ayrıca katılımcıların yüzde 42'8'i yapacakları iş konusunda deneyimsiz olmalarını engel olarak görmektedir. Katılımcıların yüzde 37,3'ü mal ve müşteri temininde yaşanacak sorunların girişimcilik konusunda engel oluşturduğunu düşünmektedir.

Tablo 9- Ölçek maddelerine verilen cevaplar –KTL Girişimciliği engelleyen faktörler

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam	Ortalama	
KTL GİRİŞİMCİLİĞİ ENGELLEYEN FAKTÖRLER	Sermaye temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	21	25	75	61	35	217	3,3
		%	9,7	11,5	34,6	28,1	16,1	100,0	
	Ailemin izni ve desteği girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	56	32	80	37	12	217	2,6
		%	25,8	14,7	36,9	17,1	5,5	100,0	
	İş kurmaya ilişkin prosedürler girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	26	27	98	45	21	217	3,0
		%	12,0	12,4	45,2	20,7	9,7	100,0	
	Deneyimsizlik, acemilik girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	24	22	78	60	33	217	3,3
		%	11,1	10,1	35,9	27,6	15,2	100,0	
	İşi kurma ve sürdürmede bilgiye ulaşma, girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	25	28	80	59	25	217	3,1
		%	11,5	12,9	36,9	27,2	11,5	100,0	
	İş yeri arama ve kiralama girişimciliğimin	Sayı	27	33	70	58	29	217	3,1

önünde engel teşkil etmektedir	%	12,4	15,2	32,3	26,7	13,4	100,0	
Mal /müşteri temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	25	29	82	53	28	217	3,1
	%	11,5	13,4	37,8	24,4	12,9	100,0	
Donanım, araç, gereç temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	26	30	75	56	30	217	3,2
	%	12,0	13,8	34,6	25,8	13,8	100,0	
Resmi kuruluşlarla ilişkiler girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	21	31	85	49	31	217	3,2
	%	9,7	14,3	39,2	22,6	14,3	100,0	
Başarısızlık korkusu yaşamam girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	Sayı	32	26	66	49	44	217	3,2
	%	14,7	12,0	30,4	22,6	20,3	100,0	

Tablo10.Girişimcilik eğitimi alma durumuna ve boyutlara göre katılma durumu ortalamaları ve t-karşılaştırma test sonuçları

	Eğitim	Eğitim	Genel	t-test	p(sig.)
	almayanlar	alanlar	Ortalama		
EK(Girişimsel bilgiye erişim)ort	3,3802	3,9390	3,6	5,185	0,000
Pde(girişimci olma isteği) ort	4,4185	4,5732	4,5	1,378	0,170
Pse (girişimcilik konusunda özyeterlilik ve ilgi) ort	3,6037	4,0793	3,8	4,090	0,000
EL(kendi işini kurma isteği) ort	3,0922	3,5293	3,3	3,201	0,002
AL(girişimci olma isteğinin altındaki nedenler)ort	3,1556	3,3014	3,2	1,405	0,161
OL(girişimci olma isteğinin altındaki nedenler)ort	3,6476	3,8510	3,7	1,958	0,052
KTL(girişimciliği engelleyen faktörler)ort	3,1852	3,0049	3,1	1,541	0,125

Anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olması durumunda girişimcilik eğitimi alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Hipotez sonuçlarına göre; girişimcilik eğitimi alan girişimci adayları girişimsel bilgiye erişim, girişimcilğe ilgi, öz yeterlilik, kendi işini kurmadaki istek konularında eğitim almayanlara kıyasla anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmaktadır.

Girişimcilik eğitimi alanlar, almayanlara göre bilgiye erişimin daha kolay olduğunu düşünmektedir. Ayrıca girişimcilik eğitimi alanlar almayanlara kıyasla kendi işini kurmada daha isteklidir. Yine girişimcilik eğitimi alanların girişimcilğe ilgisi ve bu konudaki öz yeterlilikleri almayanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Girişimcilik eğitimi alma durumuna göre ölçek sorularına katılma durumu ortalamaları ve t-karşılaştırma test sonuçları – 1

	Eğitim	Eğitim	Genel	t-test	p(sig.)
	almayanlar	alanlar	Ortalama		
	Ortalama	Ortalama	Ortalama		
EK1 Bir iş kurmak için yasal olarak neler gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahibim	3,3	3,8	3,5	-3,176	0,002
EK2 Bir iş kurmak için gerekli olan kaynakları (finansal kaynak vb.) nasıl bulacağımı biliyorum	3,3	3,9	3,5	-4,931	0,000
EK3 Bir işi organize etme konusunda yeterli bilgiye sahibim	3,5	4,1	3,8	-5,107	0,000
EK4 Bir ürün veya hizmeti pazarlamada yeterli bilgiye sahibim	3,4	3,9	3,6	-3,737	0,000
EK5 Bir iş fikrini ticarileştirme konusunda yeterli bilgiye sahibim	3,3	3,9	3,5	-4,577	0,000
EK6 Bir işletmeyi yönetmek konusunda yeterli bilgiye sahibim	3,5	3,9	3,6	-3,684	0,000
PDE1 Kendi işinizi kurmak sizin ne kadar ilginizi çeker? (1 Hiç çekmez - 5 Çok çeker)	4,3	4,4	4,4	-0,719	0,473
PDE2 Kendi işinizi kurarsanız, ne derece gergin olursunuz? (1 Hiç gergin olmam – 5 Çok gergin olurum)	3,3	3,2	3,3	0,775	0,439
PDE3 Kendi işinizi kurarsanız, ne derece hevesli olursunuz? (1 Hiç hevesli olmam-5 çok hevesli olurum)	4,5	4,7	4,6	-1,884	0,061
PSE1 Kendi işinizi kurmak sizin için ne derece uygulanabilir? (1 Hiç uygulanamaz-5 Çok uygulanabilir)	3,4	4,0	3,6	-3,684	0,000

PSE2 Kendi işinizi kurmak sizin için ne derece zorlukta? (1 Hiç zor değil-5 Çok zor)	3,5	3,2	3,4	1,624	0,106
PSE3 Kendi işinizi kurarsanız, iş yükünüzün ne yoğunlukta olacağını düşünüyorsunuz? (1 Hiç iş yüküm olmayacak – 5 Çok iş yüküm olacak)	3,8	4,2	4,0	-2,914	0,004
PSE4 Kendi işinizi kurarsanız ne derece başarılı olacaksınız? (1 Hiç başarılı olmayacağım – 5 Çok başarılı olacağım)	3,8	4,2	3,9	-3,172	0,002
EL1 Kendi işimi kurmakla ilgileniyorum	3,3	3,8	3,5	-2,885	0,004
EL2 Kendi işimi kurmayı düşündüm	3,5	4,1	3,7	-4,103	0,000
EL3 Kendi işimi kurmak konusunda hazırım	2,8	3,1	2,9	-1,803	0,073
EL4 Kendi işimi kurmak için zorlukları deneyeceğim	3,2	3,6	3,3	-2,166	0,031
EL5 Ne kadar kısa süre içinde kendi işinizi kurabilirsiniz?	2,6	3,1	2,8	-2,416	0,017
AL1 KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için	3,0	3,6	3,2	-3,229	0,002
AL2 Vakti gelince bir işime yarar diye	3,3	4,0	3,5	-4,961	0,000
AL3 Gerçekten bir girişimci olmak istediğim için	3,3	4,0	3,6	-4,618	0,000
AL4 Birilerinden bir şey beklemekten vazgeçtiğim ve kendim için bir şey yapmam gerektiğine inandığım için	3,5	4,1	3,7	-3,799	0,000
AL5 Özgeçmişimde yer alması için	3,5	3,2	3,4	1,466	0,145
AL6 Çevremin baskısı yüzünden	2,5	1,7	2,2	4,367	0,000
AL7 Sosyal ortamlara girmek için	3,0	2,4	2,8	3,098	0,002

Anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olması durumunda girişimcilik eğitimi alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğitimi alanlar bir iş kurmak için yasal olarak neler gerektiği konusunda, bir iş kurmak için gerekli kaynakların nasıl bulunabileceğini, bir işi organize etme konusunda pazarlamada ve bir işi ticarileştirmede ve işletmeyi yönetme konusunda eğitimi almayanlara kıyasla daha fazla yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünmektedir. Girişimcilik eğitimi alanlar, eğitim almayanlara kıyasla daha yüksek oranda kendi işini kurmayla ilgilenmekte, kendi işini kurmayı düşünmektedir.

Tablo 12. Girişimcilik eğitimi alma durumuna göre ölçek sorularına katılma durumu ortalamaları ve t-karşılaştırma test sonuçları - 2

	Eğitim	Eğitim	Genel	t-test	p(sig.)
	almayanlar	alanlar			
	Ortalama	Ortalama	Ortalama		
OL1 Özgürlük, bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme isteği	3,8	4,4	4,0	-4,940	0,000
OL2 Statü ve para kazanma	3,9	4,4	4,1	-3,750	0,000
OL3 Kendi işyerimin olması için	3,8	4,4	4,0	-4,496	0,000
OL4 Kendi kendinin patronu olma isteği	3,7	4,2	3,9	-3,358	0,001
OL5 Yeni pazar imkânları olduğu için	3,7	3,9	3,7	-1,544	0,124
OL6 Çocuklarımın geleceği için	3,7	3,8	3,7	-0,811	0,419
OL7 Sosyal ilişkiler kurmak için	3,6	3,8	3,7	-0,770	0,442
OL8 Mesleğimi yapmak için	3,7	3,8	3,7	-0,711	0,478
OL9 İdeallerimi gerçekleştirmek için	3,8	4,4	4,0	-4,494	0,000
OL10 Aile ekonomisine katkıda bulunmak için	3,8	4,0	3,9	-1,323	0,187
OL11 Birilerine kendimi ispatlamak için	3,3	2,9	3,2	2,273	0,024
OL12 Çok para kazanmak için	3,6	3,8	3,7	-0,753	0,452
OL13 Bir işle meşgul olmak için	3,4	3,1	3,3	1,498	0,136

OL14 Zaman esnekliği olduğu için	3,3	3,1	3,2	0,908	0,365
KTL1 Sermaye temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,1	3,6	3,3	-3,438	0,001
KTL2 Ailemin izni ve desteği girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	2,7	2,4	2,6	2,079	0,039
KTL3 İş kurmaya ilişkin prosedürler girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,1	2,9	3,0	1,282	0,201
KTL4 Deneyimsizlik, acemilik girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,3	3,2	3,3	0,139	0,890
KTL5 İş kurma ve sürdürmede bilgiye ulaşma, girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,3	2,9	3,1	2,954	0,003
KTL6 İş yeri arama ve kiralama girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,3	2,8	3,1	2,824	0,005
KTL7 Mal /müşteri temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,2	3,0	3,1	1,536	0,127
KTL8 Donanım, araç, gereç temini girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,2	3,1	3,2	0,925	0,356
KTL9 Resmi kuruluşlarla ilişkiler girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,3	3,0	3,2	1,273	0,205
KTL10 Başarısızlık korkusu yaşamam girişimciliğimin önünde engel teşkil etmektedir	3,3	3,1	3,2	1,154	0,250

Not: p anlamlılık değeri kırmızıyla yazılan ifadelere katılım oranlarında farklılık vardır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada “Girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarının girişimcilik konusunda özyeterliliği ve ilgisi eğitim almayanlara kıyasla daha fazladır” ve ‘girişimcilik eğitimi alan girişimci adayları kendi işini kurmada ve girişimci olmada eğitim almayanlara kıyasla daha isteklidir’ hipotezleri test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, girişimcilik eğitimi alan girişimci adayları bilgiye erişim, ilgi, alaka, kendi işini kurmadaki istek, girişimci olmadaki istek konularında, girişimcilik eğitimi almayanlardan daha fazla istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca girişimcilik eğitimi alanların genel olarak bilgiye erişim konusunda kendilerine daha çok güvendikleri görülmektedir. Kendi işini kurma konusunda her iki grubunda eşit seviyelerde hevesli olduğu belirlenmiş olup kendi işini kurmanın zorluğu konusunda her iki grup ta eşit seviyede görüşe sahip olmakla birlikte, girişimcilik eğitimine katılanlar kendi işini kurmaya daha fazla yakın (uygulayabilir) olduklarından; iş yükünün daha fazla olacağını düşünmektedir. Her iki grupta kendi işini kurma noktasında eşit düzeyde hazır iken, girişimcilik eğitimi alanlar kendi işini kurmakla daha fazla ilgilenmekte, düşünmekte ve kendi işini kurmak için şartları daha çok zorlama niyetindedir. Ayrıca girişimcilik eğitimi alanlar daha kısa sürede kendi iş yerini kurabileceklerini düşünmektedir.

Eğitimi katılanlar ve katılmayanlar öz geçmişinde bulunması için eğitimi almayı düşündüklerini eşit düzeyde belirtirken, eğitime katılanlar vakti gelince bir işine yarayacağı için, gerçekten girişimci olmak istediği için, kendisi bir şeyler yapmak istediği için eğitimi aldığını/alacağını daha fazla belirtmiştir. Eğitimi almayanlar çevre baskısı yüzünden, sosyal ortamlara girmek için eğitime katılacağını belirtme durumu eğitime katılanlara göre daha fazladır. Girişimcilik eğitimi alanlarda; özgür, bağımsız çalışmak, statü kazanmak, kendi iş yerine sahip olma ve ideallerini gerçekleştirme isteği girişimcilik eğitimi almayanlara göre daha etkilidir. Ancak birilerine kendini ispatlama isteği girişimcilik eğitimi almayanlarda daha fazladır.

Girişimcilik eğitimi alanlar sermaye temin etmedeki güçlüğü girişimciliğin önünde engel teşkil ettiğini, eğitim almayanlara göre daha fazla düşünmektedir. Girişimcilik eğitimi almayanlar iş kurmada ve sürdürmede bilgiye ulaşmanın, iş yeri arama ve kiralamanın girişimciliğin önünde engel teşkil ettiğini; eğitim alanlardan daha fazla düşünmektedir.

Sonuç olarak tüm dünyada girişimciliğin gelişiminde doğru politikalar uygulanması önem taşırken girişimci adaylarına yönelik verilen bu eğitimlerin ülkemizde girişimciliği geliştirme noktasında pozitif bir etki yaptığı açıktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde gerek üniversitelerde gerek özel kurumlarda gerekse devlet tarafından verilen girişimcilik eğitimleri ve finansal destekler artırılarak devam ettirilmelidir.

Öte yandan bu alandaki araştırmalarda girişimcilik eğitimlerine katılan bireylerde kendi işyerlerini kurma konusunda gizli bir eğilimlerinin olmasının mı ya da ülkelerdeki işsizlik sorunu gibi dışsal unsurların mı etkili olduğu da ayrı bir konu olarak araştırılabilir.

REFERANSLAR

- Yalçıntaş,M. (2010), *Çağımızda Girişimcilik, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,(5:1), http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/259/murat_yalcintas_makale.pdf?sequence=1, erişim tarihi,20.10.2017.
- Global Entrepreneurship Index, *2017 Küresel Girişimcilik İndeksi Sıralaması*, <https://thegeedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>, Erişim Tarihi 20.10.2017
- Roxas,B. (2014) *Effects of entrepreneurial knowledge on entrepreneurial intentions: a longitudinal study of selected South-east Asian business students*, Journal of Education and Work, 27:4, 432-453, <http://dx.doi.org/10.1080/13639080.2012.760191>, Erişim tarihi:20.10.2017
- Fayolle, A. (2005). "Evaluation of Entrepreneurship Education: Behaviour Performing or Intention Increasing." International Journal of Entrepreneurship and Small Business 2 (1): 89–98.
- Basu, A., and M. Virick. (2008). "Assessing Entrepreneurial Intentions Amongst Students: A Comparative Study." 12th annual meeting of the National Collegiate Inventors and Innovators Alliance, Dallas, USA.
- Chowdhury, S., and M. Endres. (2005). "Gender Differences and the Formation of Entrepreneurial Self-efficacy." Joint meeting of the United States Association for Small Business and Entrepreneurship and the Small Business Institute, Indian Wells, Small Business Advancement National Center, California.
- Nakip,M,, (2006), *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve Uygulamalar*, Ankara,s.146.
- Wilson, F., J. Kickul, and D. Marlino. (2007). "Gender, Entrepreneurial Self-efficacy, and Entrepreneurial Career Intentions: Implications of Entrepreneurship Education." Entrepreneurship Theory and Practice 31 (3): 387–406.
- Weber Richard, (2012),*Evaluating Entrepreneurship Education*,Springer, 2012,s.17
- Clark, B.,W., Davis, C. & Harnish, V. (1984), *Do Courses in Entrepreneurship Aid in New Venture Creation?*, Journal of Small Business Management, 22(2): 26–31

Brown, R. (1990), *Encouraging Enterprise: Britain's Graduate Enterprise Program*, *Journal of Small Business Management*, 28 (10). 71-77.

Georgios D. Papagiannis (2018), *Entrepreneurship Education Programs: The Contribution of Courses, Seminars and Competitions to Entrepreneurial Activity Decision and to Entrepreneurial Spirit and Mindset of Young People in Greece*, *Journal of Entrepreneurship Education*, Volume 21, Issue 1, s.17

Oosterbeek, H., Mirjam van P., Auke L. (2010). *The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation*, *European Economic Review*, Volume 54, Issue 3, April 2010, pp 442-454

Adekiyaa, A., Ibrahim F. (2016) *Entrepreneurship intention among students. The antecedent role of culture and entrepreneurship training and development*, *The International Journal of Management Education*, Volume 14, Issue 2, July 2016, Pages 116-132

Waltera G, Block J. (2016) *Outcomes of entrepreneurship education: An institutional perspective*, *Journal of Business Venturing*, Volume 31, Issue 2, March 2016, Pages 216-233